

Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník

AUGUST 2006

13

Nemecká kancelárka *Angela Merkel* po vypuknutí libanonskej vojny niekoľkokrát pripomínala, ako je dôležité «*dass wir hier die Auslöser und die Folgen nicht durcheinander bringen*» (zhruba preložené, aby sme nepoplietli príčinu — to čo konflikt vyvolalo — a následky). Nuž ak sa obmedzíme iba na posledné vojenské prepadnutie Libanonu, tak je asi pravdou, že zajatie izrealských vojakov a raketové provokácie zo strany Hizballáh sú tým *Auslöser*. Sú však aj iné líčenia komplikovanej situácie (pozri napr. <http://www.fair.org/index.php?page=2928>) takže nakoniec ktovie.

Konflikt na Blízkom východe však trvá de facto už od roku 1948 a tu ide o celý reťazec konfrontácií, provokácií a odplat, akcií a reakcií, takže otázka príčiny a následkov sa niekedy javí ako otázka, čo bolo skôr, sliepka, alebo vajce. Je to dnes už temer nerozuzlitelný spletenec či gordický uzol, ktorý, ako vieme iba Alexander Veľký vedel rozuzliť tým, že ho rozťal mečom. A to je to najväčšie nebezpečenstvo, ktoré dnes hrozí nielen Blízkeho východu, ale celému svetu: Izrael (s ochotným či neochotným súhlasom USA) príde k záveru, že tento spletenec konfrontácií nemožno ináč rozuzliť iba použitím "meča", že v snahe zabrániť megakonfliktu s nukleárnymi zbraňami na oboch stranách s nedoziernymi následkami, Izrael a USA, sa rozhodnú pre riešenie Alexandra Veľkého — s prípadným použitím nukleárných zbraní — proti Iránu, s takisto nedoziernymi následkami pre ľudstvo. Toto je samozrejme *the worst case scenario*, teda najhoršie možné vyústenie súčasnej ešte lokálnej vojny. V tom prípade by ale bolo aj druhoradou otázkou, kto vlastne všetko začal, čo bolo skôr sliepka či vajce.

Tak ďaleko našťastie ešte nie sme a musíme len dúfať, že ani nebudeme. Katastrofa, ktorá sa rozvíja na Blízkom východe však núti k zamysleniu a internet aj nemobilnému penzistovi dáva fantastické možnosti informovať sa a porovnávať komentáre, americké, anglické, austrálske, nemecké¹. Nie je možné všetko toto zhrnúť na týchto pár stránkach a tak sa pokúsím iba o vlastný pohľad, či skôr nadhľad, z náboženskej, a hociako amatérskej, psychologickkej, perspektívy. Najprv ale niekoľko postrehov.

Stará matka mi kedysi rozprávala, ako za vojny u nej v kuchyni sedel a plakal jeden vari sedemnášťročný nemecký vojak, ktorý práve prišiel z východného frontu, lebo zastrelil bezbranné dieťa. Vraj keď prišli

¹ Medzi najcynickejšie komentáre patrí bezpochyby *editorial* v č. 30 slovenského časopisu **.týždeň**.

VOLBY NA SLOVENSKU: 72,46% !

Ako je známe, zo slovenských parlamenných volieb 17. júna vzišla nová vláda ako koalícia strán Smer-sociálna demokracia (Robert Fico), ktorá získala 29,14% platných hlasov, Slovenskej národnej strany, (Ján Slotá) — 11,73% platných hlasov, a Ľudovej strany-Hnutia za demokratické Slovensko (Vladimír Mečiar) — 8,79% platných hlasov.

Dohromady teda získala koalícia Smer-SNS-HZDS 49,66% platných hlasov, čo pri účasti 54,7% znamená, že 27,16% oprávnených voličov hlasovalo vedome za vládu, v ktorej bude aspoň jeden z týchto koalíčných partnerov. Na druhej strane však tých 45,3% oprávnených voličov, ktorí nešli hlasovať, lebo nechali na iných, aby rozhodli o tom, kto bude Slovensku vládnuť, treba počítať za pasívnych voličov tejto koalície. Takže s aspoň jedným z týchto troch koalíčných partnerov by malo byť spokojných 27,16 + 45,3 = 72,46% oprávnených voličov. Niektorí voliči Smeru sú vraj teraz nespokojní so zložením vládnej koalície. Nuž aj keby sme všetkých voličov Smeru vynechali, stále vychádza, že s novou vládou sú spokojní — či už svoju spokojnosť prejavili aktívne alebo pasívne svojou neúčastou — 11,22 + 45,3 = 56,52% oprávnených voličov.

Iba zbytok, (teda 27,54% podľa prvého počítania a 43,48% podľa druhého) občanov oprávnených voliť by teda malo morálne právo kritizovať víťazov volieb, lebo vedome volili inú stranu, či už dostala 5 % alebo nie.

Takáto aritmetika neodpovedá iba mojej austrálskej skúsenosti, kde voľby sú povinné, ale myslím, že má aj svoju vlastnú logiku. V Austrálii tých, čo idú voliť iba aby

[pokračovanie na poslednej strane]

do jednej sovietskej dediny, spoza stodoly vyšiel chlapčisko so zbraňou v ruke a zabil jeho kamaráta. Tak v ďalšej dedine, aby ho nestihol podobný osud, strelil na podozrivého chlapca najprv on. Nakoniec sa však ukázalo, že tento nemal žiadnu zbraň, bol to naozaj iba malý chlapec, ktorý sa hral. Stará matka hovorila o neľudskosti posielat' deti do partizánskej (*guerilla*) vojny a ja som si hneď spomenul, že sme sa v stalinskej škole učili o *Mladej garde*, Alexandra Fadejeva, kde sa práve zvelebovali ako hrdinovia 12-15 ročné deti ako súčasť partizánskych bojov vo "Veľkej vlasteneckej vojne". Áno, zvelebovali — nik nehovoril o domobrancoch ako o teroristoch, ktorí sa schovávajú za civilov, ba i deti.

Od tej doby sme už veľa počuli o deťoch cvičených bojovať so zbraňou v ruke v Afrike aj inde. Je totiž pravdou, že každá partizánska "oslobodzovacia" vojna má svoj rub i líc: regulárne armády proti nim ťažko bojujú (Afghanistan, Irak, Palestína a teraz zasa Libanon)² nielen preto, že "splývajú s prostredím" (terénom i obyvateľstvom), ale aj preto, že veľké civilné obeť spojené s ich taktikou boja majú na vojakov riadnej armády demoralizujúci účinok, o "vonkajších pozorovateľoch" ani nehovoriac. Možno po vojne bude tiež v niektorej izraelskej kuchyni sedieť mladý vojak a vyplakávať sa pred stareňkou, že zabil bezbranné dieťa.

Toto je jedna stránka mince. Ale je pravdou aj toto. Keď sa medzi sebou bijú dve gangsterské bandy, tak nemá zmysel, aby si jedna strana vybrala nezúčastnených ako rukojemníkov, za ktorých sa môžu schovávať, s ktorými možno druhú stranu vydierať — gangster sa k protivníkovi prebije bez ohľadu na osud týchto rukojemníkov. Keď však je druhá strana legálne aj morálne v práve, napríklad legitímna polícia, tak sa gangsterovi oplatí vziať si rukojemníkov "schovávať sa za civilov", lebo vie, že polícia sa k nemu neprebije len tak, bez ohľadu na osud rukojemníkov. Vo filme nakoniec polícia vyhraje vďaka nejakému triku, v živote to však obyčajne tak nie je a zodpovedný policajt je vo veľkej dileme čo podniknúť, aké prostriedky sú pre jeho situáciu "primerané". A keď podnikne niečo, čo zavlní smrť rukojemníkov, tak potom musí *veľmi presvedčivo vysvetľovať a dokazovať*, že jednal iba v sebaobrane a nie z nejakej túhy po odplate či čo.

Konkrétne, myslím, že všeličo, hoci iste nie všetko, v izraelsko-arabskom či moslimskom konflikte možno vysvetliť národnými či kultúrnymi *komplexami*: na strane Izraelu *komplexom nadradenosti*, ktorý vedie k nerozmysleným siláckym až arogantným, najčastejšie ale kontraproduktívnym, činom, a na strane Arabov *komplexom menejcennosti*, ktorý vedie ich snahu za každú cenu sa ukázať "husárskymi (často teroristickými) kúskami" bez väčšieho vojenského či politického dosahu a bez ohľadu na utrpenie, ktoré pôsobia nielen protivníkovi, ale aj sebe a nezúčastneným.

Tieto komplexy, aj keď odpovedajú skutočnej prevahe, vojenskej, technickej a vzdelanostnej, prvých nad druhými, pridávajú *iracionálny faktor* do ináč racionálneho — aspoň teda na izraelskej strane — myslenia a konania. Stavajú tak obe pozície do ešte nekompromisnejších polôh než aké by im prislúchali na základe trpezivej analýzy objektívnych faktorov. Niekedy vedú k vzbrklemu jednaniu — a myslím aj terajšie vyostrenie konfliktu je výsledkom vzbrkleho jednania na jednej i druhej strane — ktoré okrem psychologického sebaukojenia, utvrdenia sa vo vlastnej pozícii a komplexoch, nevedie k riešeniu problému ani v prospech jedných ani v prospech druhých, iba k nakopaniu nových problémov. Takto sa mi aspoň zatiaľ javí dopad libanonskej vojny, bez toho, že by som sa snažil zodpovedať *morálnu otázku* o tom, ktorá strana nesie väčšiu vinu za stovky mŕtvych, stotisíce utečencov a rozbombardovanú krajinu.

Nám kresťanom, a vôbec všetkým, ktorí sme kultúrne spätí s tradičným Západom, je samozrejme racionalita izraelského pohľadu zrozumiteľnejšia — bez ohľadu na to, do akej miery sa s ňou stotožňujeme — než svojrázna racionalita, ktorá riadi moslimské myslenie, obzvlášť ich fanatikov. Možno aj preto, že izraelský prístup k riešeniu problémov nie je nepodobný tomu, ako sa na svet dívajú americkí *neocoons*, ktorí ideologicky riadia americkú politiku posledných rokov, obzvlášť ale po Septembri 2001. Odvtedy však USA premárnila veľký kapitál sympatií, ktorého sa im dostalo po útoku na *World Trade Center*, predovšetkým nerozmyslenou irackou inváziou, ktorá im otvorila Pandorinu skrinku. A Izrael, mal tiež po šesťdňovej vojne v roku 1967 viac sympatií ako má dnes, aspoň teda v Európe, o veľkej vlne sympatií v celom svete po

² Výnimkou sa tu zdá byť slovenské povstanie z roku 1944, ktoré Nemci zlikvidovali vari do mesiaca. Možno je to ale tým, že malo ono podporu širšieho obyvateľstva iba do tej doby, dokiaľ si mysleli, že ide o povstanie proti nacistom a ich slovenským prisluhovačom a nie aj proti samotnej slovenskej štátnej samostatnosti, ako sa čoskoro ukázalo.

Druhej svetovej vojne, keď vyšla najavo pravda o Holokauste, ani nehovoriac.

Čo sa týka arabskej mentality, napadá ma čo mi rozprával jeden český kolega, ktorý v šesťdesiatych rokoch prednášal matematiku na univerzite v sudánskom Chartúme. O jednom nedisciplinovanom arabskom študentovi povedal verejne, že sa chová ako malý chlapec, načo bol predvolaný pred dekana fakulty, ktorý mu rázne vysvetľoval, že "malý chlapec" je pre Araba veľká urážka. Nuž neviem do akej miery ide o arabskú národnú mentalitu a do akej miery to je špecifikom moslimského pohľadu na svet. Pravdepodobne oboje a ťažko to od seba odlíšiť. Na toto si spomeniem vždy keď čítam o prehnanych reakciách Arabov, ale aj iných moslimov, na verbálne — tobôž vojenské — ponížovanie, ba i na z nášho hľadiska celkom nevinné kritizovanie.

Pokiaľ ide všeobecnejšie o moslimský svet, až do amerického debaklu v Iraku sa v západných komentároch málo rozlišovalo medzi *sunitmi* a *šiiti*. Toto delenie pochádza ešte z čias Mohamedovho bratranca *Alí ibn Abu Taliba*, ktorého šiiti považujú za Prorokovho nástupcu, nie však suniti, ktorí v ňom vidia iba posledného zo štyroch "spravodlivo riadených kalifov". Moslimský svet, obzvlášť arabský, je sunitský a šiitské menšiny tam boli tradične iba trpené, často otvorene prenasledované (napríklad sunitský Taliban proti šiitským Afganom). Šiiti sú vo väčšine predovšetkým v Iráne (90%), tam sú aj pri moci od iránskej revolúcie roku 1979, v Iraku (60%) "ožili" po roku 2003 vďaka americkej invázii, v Libanone (45%) v rokoch 1979-2000 vďaka izraelskej okupácii. Celkove iba jedna desatina moslimov sú šiiti, čo je aj tak asi 140 miliónov. Politicky, ideologicky a emocionálne sunitov i šiitov spojuje nenávisť proti Izraelu a z neho plynúca averzia voči všetkým Židom a Američanom.

V novembri 1947 keď valné zhromaždenie OSN rozhodlo o rozdelení palestínskeho územia na dva štáty (55% Židom, 45% Arabom, Jeruzalem pod priamou správou OSN), medzi 13 hlasmi proti (33 pro a 10 sa zdržalo) boli všetky vtedajšie moslimské štáty. Pravda, neschopnosť zmieriť sa ešte ani dnes s týmto faktom — spravodlivým či nespravodlivým, po odstupe temer 60 rokov je to už irrelevantné — nezíska veľa sympatií extrémistom à la iránsky prezident *Abmadmedžád*, nielen vo vonkajšom svete, ale verím že ani u pokojamilovnej väčšiny moslimov, ak len nie je vyprovokovaná súčasnejšími udalosťami.

"Práve v tejto chvíli potrebujeme Boha, ktorý triumfuje na kríži"

Benedikt XVI o libanonskej vojne a konfliktoch na Blízkom východe.

V nedeľu 23. júla:

V dnešnom multi-kulturálnom a multi-religióznom svete sú mnohí v pokušení vraviť: "Je lepšie pre mier vo svete, medzi náboženstvami a kultúrami, nehovoriť veľa o špecifíčnosti kresťanstva, to jest o Ježišovi cirkve a sviatosti. Spokojme sa s vecami, ktoré môžu byť viacmenej univerzálne." Ale to nie je pravda. Práve v tejto chvíli — vo chvíli veľkého zneužitia mena Božieho — potrebujeme Boha, ktorý triumfuje na kríži, ktorý víťazí nie pomocou násilností, ale skrze lásku. Práve v túto chvíľu potrebujeme Kristovu tvár, aby sme poznali pravú tvár Božiu a tak mohli priniesť zmierenie a svetlo do tohoto sveta.... Musíme byť svedkami Boha, ktorý víťazí práve skrze nenásilie Jeho kríža.

V nedeľu 30. júla:

Stovky mŕtvych, mnoho zranených, ohromný počet bezdomovcov a utečencov, domy, mestá a infraštruktúra zničená, zatiaľčo v srdciach mnohých rastie nenávisť a túha po odplate. Tieto skutočnosti ukazujú, že pomocou násilia nemožno dosiahnuť žiadnej spravodlivosti a pokoja.

V pondelok 1. augusta

So strápeným srdcom obnovujem svoj dôrazný apel za okamžité zastavenie nepriateľstiev a všetkého násilnosti. Vyzývam medzinárodné spoločenstvo, ako aj tých priamo zúčastnených v tejto tragédii, aby vytvorili čo najskôr podmienky pre definitívne politické vyriešenie krízy, schopné zaistiť pokojnú a bezpečnú budúcnosť pre nastávajúce generácie.

Hizbolláh je, okrem svojej politickej a sociálnej funkcie, samozrejme aj partizánskou, teroristickou, organizáciou šiitov. Túto bojovnú, tiež teroristickú, funkciu u sunitov plní Al Kajda a palestínska Hamas. O nich bolo donedávna počuť viac ako o Hizbolláh. Teraz to je naopak, čo aj Bin Ladinovho zástupcu nedávno prinútilo verejne podporiť šiitský Hizbolláh. Nakoniec aj hizbolláhske protiizraelské provokácie sa dali vidieť ako prejav solidarity s Hamasom. Obe teroristické organizácie súťažajú o vedúce miesto v islamistickom hnutí. Napríklad vodca Hizballáhu *Nasrallah* kritizoval v roku 2001 útok na WTC organizovaný Al Kajdou, aj keď nevedno z akých pohnútok.

Ide však aj o viac. Tri moslimské štáty — Saudská arábia, Egypt a Jordán — sú proamerické iba čo sa

týka režimu, ich politickej špičky. Obyvateľstvo aj tu, aj keď prevážne sunitské, je do značnej miery protiizraelské a protiamerické a to sa zintenzívnilo po terajších izraelských útokoch na Libanon. Preto aj predstavitelia týchto krajín zmenili svoj pôvodne negatívny postoj k hizbolláhskej provokácii na oveľa negatívnejšie odsudzovanie izraelskej reakcie. Ide tu nielen o strach z vplyvu šiitského Iránu, ale aj o strach z revolučných sentimentov, zmiešaných s protiizraelským pobúrením, ktoré by mohli viesť k vnútorným nepokojom až po pád ich moci. Vraj Izrael a USA rátajú s tým, že u týchto privilegiovaných Arabov je “strach z vlastného obyvateľstva väčší ako strach z Izraela”. Toto však zatiaľ nevedlo k väčšiemu primknutiu sa k Západu, skôr naopak, hlásia sa k pobúrenému hlasu ich ľudových más, aspoň teda navonok. Ešte aj iracký proamerický ministerský predseda *Nouri al-Maliki* jednoznačne a ostro kritizoval izraelskú reakciu na hizbolláhsku provokáciu.

Pred napadnutím Iraku vraj všetci na Blízkom východe, pravda, okrem Izraelu, radili Američanom “Nechodte do vojny s Irakom, Saddam už nikoho neohrozuje. Namiesto toho vyriešte izraelsko-palestínsky konflikt”. Saudská arábia v tomto zmysle predložila koncom roka 2002, teda v predvečer irackej invázie, Izraelu mimoriadnu ponuku, ktorá obsahovala nielen formálne uznanie Izraelu, ale aj znormalizovanie vzťahov, vrátane plných obchodných a kultúrnych stykov, stručne koniec arabsko-izraelského konfliktu. Podmienkou bolo, že Izrael sa podriadi všetkým rezolúciám Bezpečnostnej rady OSN o Palestíne. Konkrétne, išlo o stiahnutie sa z územia okupovaných po šesťdňovej vojne roku 1967, uznanie samostatného palestínskeho štátu s Východným Jeruzalemom ako hlavným mestom a “vyriešenie problému palestínskych utečencov”. Podľa môjho názoru, iba posledná podmienka bola problematická, ale — aj keď som asi naivný — ak by sa vyjednávalo, za čiastočné “vyriešenie” by bolo možné považovať aj finančnú kompenzáciu.

Dnes je jasné, že saudská ponuka nebola diktovaná láskou k Izraelu, ale strachom z Iránu a jeho šiitskej predĺženej ruky, po rozbití Iraku. Aj mnohí nearabskí znalci situácie varovali, že pádom *Saddáma Husseina*, ktorý držal irackú šiitskú väčšinu pod železnou kontrolou, sa neúmerne zvýši prestíž a moc šiitského Iránu (pozri napríklad “Peter Scholl-Latour” v *Kolínskych listoch* č. 7). Možno to čo teraz Američania prežívajú v Iraku, a Izraelci v Libanone a na vlastnom území, je trestom (nechcem povedať, že Božím) za nerozum či spupnosť, ktoré

ich viedli k apriornému odmietnutiu saudskej iniciatívy z roku 2002.

Na druhej strane je samozrejme nepopierateľnou pravdou, že Izrael má právo brániť svoju existenciu, obzvlášť ak necháme stranou otázku do akej miery ohrozuje jeho existenciu niekoľko zle mierených, viac-menej neškodných streleckých provokácií. Izrael sa rozhodol k obrane, či vlastne strašnej odplate, bez ohľadu na obeť i na vlastnej strane. Aj to je ale pravdou, že “ťažko bojovať proti protivníkovi, ktorý viac miluje smrť ako život” ako to povedal jeden izraelský predstaviteľ. Čo teda chceli dosiahnuť? Je mysliteľné, že Hizbolláh naozaj chcel dosiahnuť to, čo teraz má — vojenské oslabenie za cenu ohromného zvýšenia prestíže v moslimskom, a rozhorčenia v nemoslimskom, svete — je však ťažké si predstaviť, že toto chceli dosiahnuť aj Izraelci a ešte ťažšie, že toto si priali Američania. Ak si mysleli, že ich agresia v Libanone obráti hnev obyvateľstva proti Hizbolláh, ktorý to všetko vyvolal, tak sa veľmi mylili. Hizbolláh má teraz podporu aj u obyvateľstva, ktoré predtým bolo voči nim kritické. Ako píše *The Times Online* z 29. júla, podľa výskumného ústavu *Beirut Center for Research and Information*, sympatizovalo vo februári s Hizbolláhom 58 % obyvateľstva Libanonu, po dvoch týždňoch izraelských útokov to bolo už 87 %, vrátane 89 % sunitov a dokonca 80% kresťanov.

Som si ale vedomý, že ľahké je kritizovať, keď človek nemusí predkladať alternatívne riešenie. Ak však také rozumné riešenie existuje, leží ono celkom iste mimo terajší konflikt izraelsko-hizbolláhske a je zakopaný v izraelsko-arabskom prakonflikte. Tak to vidí aj jeden, podľa môjho názoru rozumný, Izraelčan *Uri Avnery* (anglická verzia <http://www.counterpunch.org/avnery07282006.html>, nemecká <http://www.aachener-friedenspreis.de/aktuell/AvneryLibanon4.pdf>).

Hovorí sa, že Izrael je iba prvým cieľom islamistov, že im ide o celý Západ v huntingtonovskej zrážke civilizácií. Domnievam sa však, že sme skôr uprostred *psychologickej* “štvrtej svetovej vojny” (tretia bola ekonomická, naštastie iba studená), kde jedna strana ovláda či chce ovládať mienkotvorné médiá na Západe a druhá strana ovláda či chce ovládať ponížované, ergo ľahko sfanatizovateľné, muslimské masy.

Konfrontácie za každú cenu bohužiaľ vyvolávajú nielen tí, ktorí trpia komplexom menejcennosti, ale aj tí ktorí trpia komplexom nadradenosti. Práve

Izraelský ministerský predseda hraje mimoriadne vysokú hru, do ktorej vsadil seba, prezidenta Busha a Tony Blaira —The Times 1.8.06

pre akútnu možnosť, že sa nukleárne (ale aj chemické, biologické, “špinavé”) bomby môžu dostať do nepovolanych a nezodpovedných, ba dokonca samovražedných, rúk, sa “oko za oko, zub za zub” stalo nebezpečnou zásadou riešenia sporov vojenských, či čo len verbálnych.

Sovietsky zväz, pri všetkej svojej agresívnosti a nemorálnosti nemal sebevražedné chůtky, preto aj tretia svetová vojna ostala iba vo svojej studenej fáze. Ostáva iba dúfať, že ich nemá ani Irán, iste nie Izrael, vieme však že ich má mnoho teroristických jednotlivcov. Preto má *Scholl-Latour* pravdu keď vraví, že sa natoľko nebojí nukleárných zbraní v rukách Iránu ako v rukách týchto sebevražedných šialencov.

Kresťania aj keď im musí byť prednostnejší Západ než svet kde prevláda kultúrne, politicky, morálne i nábožensky islam — nakoniec Západ sami tvorili a kedysi aj kultúrne, politicky, morálne i nábožensky dominovali — by nemali vyhl'adávať konfrontácie s moslimským svetom a prilievať oleja do ohňa islamistických vášní, ako to robia ideológovia *neocons*. Dávno už prešli časy, keď kresťania viedli krížiacke výpravy na oslobodenie Svätej zeme. Dnes sa o svoju “Svätú zem” bijú židia a moslimi a nám ostáva iba modliť sa a trpezlivo čakať až budú ochotní a schopní poučiť sa z našej skúsenosti, že si možno uctievať sväté miesta svojho náboženstva bez toho aby bolo treba mať nad týmito miestami monopol a zabíjať príslušníkov iného náboženstva, ktorí tam tiež chcú mať svoj monopol. Na jednej strane spolitizované chápanie náboženskej kategórie vyvoleného národa (či “novovyvoleného” ako som čítal, že niektorí takto quasi-nábožensky interpretujú poslanie USA), na druhej strane vedomé zneužívanie Koránu na psychologickú manipuláciu sfanatizovaných islamistov, vrátane samovražedných teroristov, a na emocionálne vybičovanie miliónových mäs ich sympatizérov.

Nerozumiem ale, prečo profesionálni psychológovia, ktorí vedia všetky náboženské a duchovné zážitky redukovať na vysvetliteľné, psychologické či dokonca fyziologické pochody, neštudujú bližšie duševné rozpoloženie jednotlivcov, ktoré ich vedie k obetovaniu vlastného života za ideály z ktorých sami v tomto živote nemôžu profitovať. Prví kresťania, pravda nehnali pred levov nevinných nezú-

častnených, iba sami umierali za ideu, ktorú videli, že “nie je z tohoto sveta”. Faktom však ostáva, že kresťanstvo prekvitalo po stáročia práve aj preto, že za jeho ideály boli ľudia ochotní umierať. Samozrejme je rozdiel medzi Ježišom, ktorý sa za svoju pravdu sám obetoval za iných a Mohamedom, ktorý za svoju pravdu obetoval a vyzýva k obetovaniu iných. Tak či tak, musí platiť, že myšlienka za ktorú sú ľudia ochotní zomierať je myšlienka silná: čím ľahšie je zabiť toho, kto za nejaký ideál je sám ochotný zomrieť, tým ťažšie je zabiť tento ideál, hociako sa vonkajšiemu pozorovateľovi môže zdať absurdným.

Neviem ako to vidia sekularistickí psychológovia, ale ja myslím že toto by malo byť aj kresťanskou odpoveďou moslimským samovražedným a iným fanatikom: nie chciť ich vieru vo všemocného Allaha *zabiť*, ako sa to snažia sekularisti, obzvlášť posmeškári medzi nimi, ale presvedčiť nositeľa islamskej viery, že táto rešpektabilná a v princípe prijateľná i pre kresťana viera, je iba *pokrivená*, lebo Mohamedov Allah je totožný s kresťanským Bohom a má nielen svoju všemocnú ale aj láskavú, otcovskú, tvár. A pripustiť, že takto pokrivené chápanie donedávna svojho Boha aj kresťania. Pravda, ako toto, aj teologicky prijateľne pre obe strany, vyjadriť, neviem. Viem iba že sa k tomu treba riadiť nielen Starým, ale aj Novým zákonom.

Koncom júla, keď izraelská armáda už vo veľkom bombardovala Libanon, texaský tele-evangelista *John Hagee* predsedal vo Washingtone zhromaždeniu “Boží zázrak” kde asi 3500 evangelikálskych kresťanov oslavovalo Izrael a jeho súčasnú vojenskú aktivitu. Prezident Bush poslal posolstvo tomuto zhromaždeniu, v ktorom si pochvaluje ako Hagee a jeho prívrženci “širia nádej a Božiu lásku a všeobecný dar slobody.” Nuž Židia, azda hlavne židovskí prírodovedci a filozofovia, naozaj urobili pre ľudstvo všeličo dobrého, čo možno takto komentovať. Aplikovať to však na vojenskú akciu, aj keď sebaobrannú, ktorá stojí stovky životov a prináša biedu stotisícim, je vrcholom perverzného chápania Božej lásky. Aký kontrast proti pápežovým slovám (pozri okienko na tretej strane)!

Kresťanstvo, už dávno vytlačené z pozície kultúrnej vedúcej sily Západu (v Európe kvantitatívne, v USA skôr kvalitatívne), by sa malo postaviť do pozície, ktorá mu bola od začiatku určená: ako soľ zeme, ako nadkultúrna interpretácia Boha, ktorý z lásky k ľudstvu zomiera na kríži a nie Boha, ktorý rozoštváva národy a náboženstvá proti sebe.

[pokračovanie z prvej strany]

nemuseli platiť pokutu, je málo, obyčajne vyplnia lístok mechanicky a ich hlas sa nazýva *donkey vote*, teda somársky hlas. Hlavným slovenským problémom nie je to, ktorá strana koľko percent získala, ale to, že ďaleko najviac bolo práve takýchto "somárskych hlasov" nevoličov. Neobstojí ani argument, že ide o jednoduchých ľudí, lebo v Bratislave bola neúčasť najväčšia. Vari čakali, že ako v minulosti za nich bude rozhodovať Praha či Moskva? Nechať na iných aby rozhodli a potom iba frflať.

Kedysi to, pravda, ináč neišlo. Keď som pred rokmi chcel austrálskym kolegom vysvetliť túto politickú atmosféru tak som im to ilustroval takto: v Austrálii sú ľudia niekedy nespokojní s počasím, niekedy s politikou vládnucej strany. V prvom prípade iba frflú, lebo vedia že sa nedá nič robiť, v druhom prípade svoju nevdôľu aj aktívne prejavia pri budúcich voľbách. V Československu pasívne frflú, v prvom i druhom prípade, lebo v oboch prípadoch vedia že nič iné sa robiť nedá. Nuž tak to muselo byť pred rokom 1989; ale dnes? Vari tých 45,3% terajších "pasívnych voličov" ešte stále trpí nejakou "československou" verziou stockholmského syndromu, čo je termín ktorým psychológovia označujú duševné rozporenie tých, ktorí boli tak dlho v zajatí rukojemníkov, že si k nim vytvorili pozitívny vzťah.

Na domovskej stránke Strany maďarskej koalície som našiel toto ťažko preložiteľné predvolebné heslo: *Beszólsz vagy beleszólsz?* Teda niečo ako, "Chceš iba vtipne reagovať (po anglicky to quip), alebo sa chceš aj zúčastniť (spolurozho-dovania)?" Možno oni to najlepšie vystihli.

Pravda, v niektorých prípadoch sa neúčasť vo voľbách dá vysvetliť, napr. chorobou, vekom, či tým, že občan trvale žije v zahraničí a už sa nemieni vrátiť na Slovensko, jedno z akých dôvodov. To posledné je i môj prípad, lebo som presvedčený, že — čo sa týka ekonomickej situácie — Slovensko sa z kľatby svojej československej komunistckej minulosti môže dostať iba cez ekonomicke veľmi bolestivé opatrenia. Keďže tam ale ne-žijem, nemám právo hlasovať o utrpení, hociako nutného, iných.

Angličania vravia *you cannot unscramble an egg*, čo znamená, že aj keď nie je problém urobiť z vajca praženicu, nie je možné z praženice urobiť zasa surové vajco. Ani zo socializmu kapitalizmus, aspoň teda nie tak ľahko ako naopak. Eugen Loeb, v roku 1968 vari jediný slovenský medzinárodne skúsený ekonóm, už vtedy vystríhal, aby si ľudia nemysleli, že je možné len tak prejsť zo socialisticky rigidného hospodárstva k hospodárstvu vyspelého kapitalizmu aký vtedy existoval na Západe: Cesta z ekonomickeho (a politického) závozu k takémuto slobodnému kapitalizmu vedie iba cez veľmi krutý, temer "raný", kapitalizmus. Teda bez sociálnych vymožeností, ktoré sú výdobytkom mnohoročného slobodného a nerušeného kapitalistického vývoja. Nie som ekonóm, ale nemôžem sa ubrániť dojmu, že túto Loebovu lekcii sa dnes, po 38 rokoch, učia na vlastnej koži nielen Slováci, ale aj ostat-

né východoeurópske národy. Vlastne v dôsledku globalizácie a "demografickej lenivosti" aj ostatná Európa, aj keď nie tak drasticky.

V jednej internetovej diskusii som našiel tento, vraj tragikomický vtip: "Čo je najhoršie na komunizme?" Odpoveď: "No predsa to, čo príde po ňom...". Nevie, čo je na tomto komické, tragické je ale skôr to, že tu neide o vtip, ale o elementárnu ekonomicke pravdu. Kto zle hospodári, žije na úver a nad pomery, musí draho platiť až potom keď to už tak ďalej nejde a všetko krachne. V prípade Slovenska za zlé hospodárstvo, za ideológiu a politiku, z ktorých ono vyplývalo, však nemusia platiť tí, ktorí sú za to zodpovední, ale prostí občania Slovenska, včerajšie politické a dnešné ekonomicke obete. A to je na veci to naozaj tragické.

Nuž čokoľvek možno povedať o výsledku volieb a o vláde, ktorá z nich vyplynula, jedno je jasné: nenechali sa poučovať od bývalých politických emigrantov. Už nás veľa nie je a nie je mi ani jasné koľkí by ktorej strane boli dali prednosť. Môžem ale s istotou povedať, že žiaden emigrant by im neradil zachovať sa tak ako tých 45,3% pasívnych voličov a potom iba frflať ako za čias ČSSR.

Obzvlášť smutný sa mi tu zdá byť osud Kresťanského demokratickeho hnutia, ktoré skončilo na poslednom mieste medzi stranami, ktoré to ešte stihli nad 5%. V roku 1991 môj dnes už nebohý otec asi takto komentoval prejav jedného ich poslanca vysielaného v rádiu: "To bola vynikajúca reč, ktorá sa ale hodí na kazateľnicu a nie do parlamentu." Pravda, od tej doby prešlo 15 rokov, ale ak dobre rozumiem niektoré kritiky na internete, tak toto rozlišovanie — a priznám, že vo veciach morálky je to niekedy naozaj ťažké — im stále ešte robí ťažkosti.

Viac si na túto tému netrúfam povedať, ale myslím, že tu je ešte aj niečo iné. V nedávnom interview Ján Čarnogurský komentoval jednu poznámku slovami "Národné nemožno stotožňovať s primitívne národným." Myslím toto je múdrosť, ktorej sa mali držať hneď od roku 1989 a nie prenechať iniciatívu v otázkach národných "primitívne národným" a tým, ktorí z "čechoslováckych" pozícií radi predstavovali slovenské politické ambície ako "fašistické". KDH sa nevedelo kultúrno-ideologicky ani politicky profilovať medzi týmito dvoma extrémami a premeškalo tak príležitosť byť vedúcou silou pri vzniku samostatného Slovenska. Túto historickú rolu neprezieravo prenechalo dvom stranám, ktoré aj dnes tvoria časť vládnej koalície.

Vypočul som si cez internet v relácii Sito z 29. júna debatu predsedov KDH a SNS. Z prvého mi bolo smutno, z druhého som bol šokovaný. Obávam sa, že KDH prejde do politického oblivia, podobne ako v emigrácii SKS, z temer rovnakých dôvodov: ako obete nesvätej aliancie "čechoslovákov" a "hejslovákov". Tí prví ju rozložili zvnútra, druhí prekrikujú zvonka, zatiaľčo u SKS to bolo presne naopak. Hlavne ale, že sa nedali poučovať od emigrantov, ktorí ich už r. 1990 pred týmto osudom vystríhali.

Kolínske listy vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na gvirsik@t-online.de. [Tlačené verzie sú k dispozícii iba výnimočne (starším?) záujemcom, ktorí nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z <http://www.gvirsik.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik